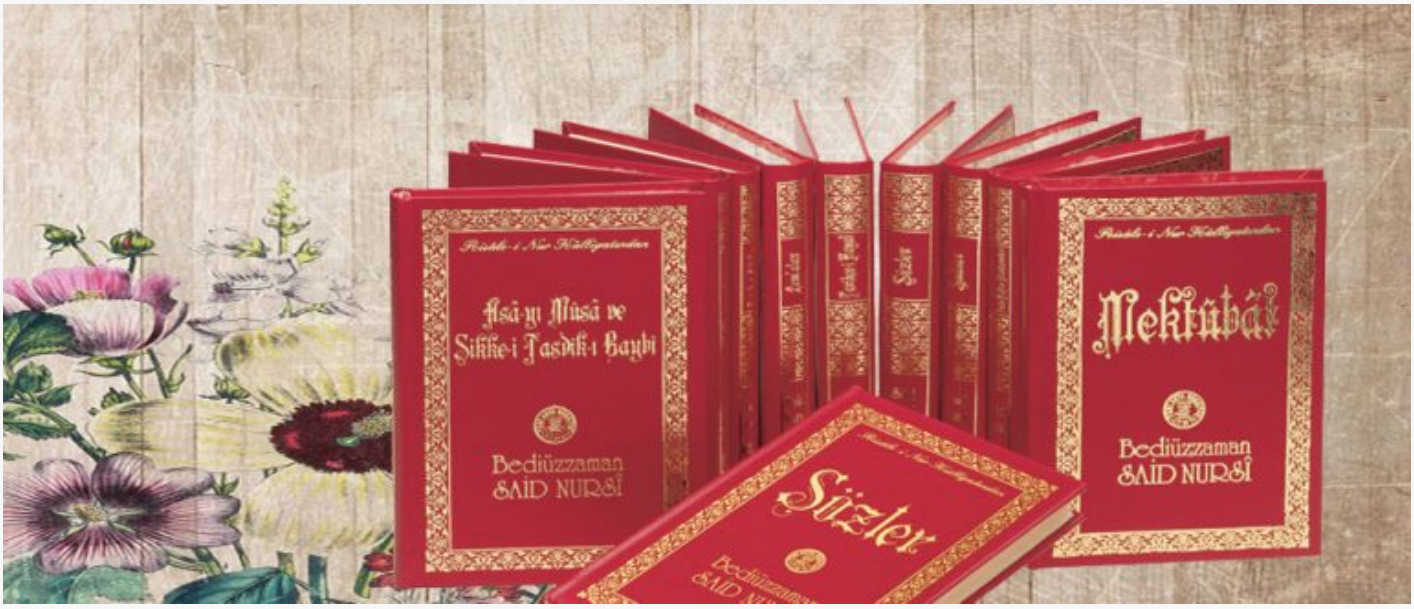
Belgeler ve şahitler konuşuyor

Çoğunuzun bildiği gibi, özellikle son zamanlarda Bediüzzaman Said Nursi hakkında olmadık isnat ve ithamlarda bulunuluyor. O merhum mübarek zatın şahsına, belki şeytanın aklına dahi gelemeyecek iftiralar atılıyor.

Evet, `Said Nursi`nin bir vatan haini gibi İstanbul`u işgal eden İngiliz zalimlerinin ajanı gibi çalışıp onlara yarandığı, bir süre sonra da Ankara Hükümetine yanaşıp bu kez onlara şirin görünmeye çalıştığı` şeklinde ileri sürülen iddia ve isnatlarla seksen küsur sene sonra karşılaşmayı, ne yazık ki başka türlü tabir ve tevil edemiyoruz.

Yani, aradan bunca zaman geçtiği halde, cinni şeytanın aklına gelmeyen bir hususu, insi şeytanlar icad edip ileri sürüyor. Deniliğin, alçaklığın, pespayeliğin bu derekesine, pes doğrusu...

Kulüplerin yerini cemiyetler aldı Şimdi, sırf müfterilere cevap olsun diye değil, ama hak ve hakikat namına bu meselenin belgeler ve şahitlerin şehadetiyle muhtasar bir izahını yapmaya çalışalım. 1908`de ilan edilen Meşrutiyetin ilk yıllarında, İstanbul`da muhtelif isimler altında çeşit çeşit ilmi, içtimai, siyasi, kültürel kulüpler kuruldu.

Mütareke ile başlayan 1918`den sonra ise, bu kulüplerin yerini cemiyetler aldı. İşte, bu cemiyetlerden birinin ismi de medrese ehlinin teşkil ettiği `Cemiyet-i Müderrisin` idi. 15 veya 19 Şubat 1919`da kurulan bu cemiyetin asıl maksadı, siyasete bulaşmadan eğitime hizmet ve medrese yoluyla ilmi tedrisatı ülke genelinde yaygınlaştırmaktı.

Cemiyetin kurucuları ile azalarının ekseriyeti de, tanınmış muteber şahsiyetlerdi. Bu sahada en kapsamlı araştırması yayınlanan gerek Tarık Zafer Tunaya ve gerekse konuya derinlemesine nüfuz ederek akademik bir çalışma ortaya koyan (Köprü, Güz/2000) Kemal Gurulkan`ın tesbitleriyle de sabittir ki, Bediüzzaman bu cemiyetin kurucusu falan değil, sade bir üyesidir.

Sonradan ismi Teali-i İslam Cemiyetine dönüşen bu cemiyetin idari kadrosunda bulunan bazı kişiler, her nasılsa oyuna getirilerek siyasete bulaştırılır ve cemiyet adına gazetelerde (Anadolu`daki milli mücadele aleyhinde) bildiriler yayınlattırılır. Bu emr-i vaki üzerine cemiyette büyük bir huzursuzluk çıkar.

Darülhikmet`te çalışan Bediüzzaman ve Bursalı M. Tahir Efendi gibi zatlar, yapılan densizlikleri protesto ile bu cemiyetten ayrılma yoluna gider. Aynı yılın Kasım ayında toplanan cemiyet genel kurulu, hararetli tartışmalardan sonra `Teali-i İslam Cemiyeti` şeklinde isim değiştirerek yoluna devam eder.

Asıl maksadı eğitim hizmeti olmasına rağmen, bu tarihten sonra yine işgal güçlerinin baskısıyla zaman zaman maksadının dışına itilerek kullanma cihetine gidilir. Hasılı, İkdam`daki ilk talihsiz bildiri 16 Eylül değil, 26 Eylül 1919`da yayınlanır. İslam Teali değişikliği ise, Kasım`da vuku bulduğundan, söz konusu beyanname Müderrisin Cemiyeti adına

yayınlanmış.

Bilahare, İstanbul resmen işgal edilir: 16 Mart 1920. İşgal ile birlikte Padişah, hükümet ve şeyhülislam gibi derneklerin bir kısmı da tesir altına girer. Bu hengamede, işgalcileri okşayan ve Anadolu mücahitlerinin işini zorlaştıran fetvalar, bildiriler, beyannameler birbirini takip eder.

İftiraların boy hedefi haline getirilen Üstad Bediüzzaman ise, azası olduğu Darülhikmetilislamiye`yi düşmana alet ettirmediği gibi, işgale karşı var gücüyle çalışır. Bu mücahidane hizmetinin belgeleri ve şahitleri bir değil, birçoktur. Başta gazeteci/matbaacı Eşref Edip ve Sinan Omur olmak üzere, yeğeni Abdurrahman ile bilahare milletvekili olan Tevfik Demiroğlu, ta baştan itibaren bahsettiğimiz gelişmelerin yakın şahididirler.

Hutuvat-ı Sitte isimli eserin basım ve dağıtım hizmetinde de bulunan bu muteber zatların hepsi ittifakla bildiriyorlar ki, mütareke tarihinden (30 Ekim 1918) itibaren İstanbul`da ilmi/fikri direniş faaliyetini başlatan Bediüzzaman, hayatını tehlikeye atma pahasına bu mücahedesinden bir gün bile geri durmadı.

Şimdi, bu güvenilir şahitlerden Eşref Edip Fergan`ın sözlerine kulak verelim... Eşref Edip yazıyor: Kuva-yı Milliye hareketi başladığı zaman, işgal altındaki İstanbul`da Şeyhülislam Dürrizade`nin:

`Bu Milli Mücadale hareketinin padişahlığa isyan ve bu harekete katılanların asi olduğu` şeklinde fetva vermesi üzerine, Bediüzzaman: `İşgal altındaki bir memlekette, İngilizlerin emri ve tazyiki altında bulunan bir idarenin ve meşihatın (diyanet dairesi) fetvası mualleldir (maluldür, sakattır), mesmu (kulak verilen) olamaz.

Düşman istilasına karşı harekete geçenler asi değildir, fetva geri alınmalıdır` diye fetva vermiş olup, bu hususla ilgili evrak `meşihat evrakı` arasında mevcuttur. (Bkz: Risale-i Nur Hakkında İlmi Bir Tahlil, s. 71. Bir Sebilürreşad yayını olan bu eser, 1965`te basılmış.) Adı geçen eserin 72. sayfasında da, yine aynı paralelde yazılmış şu ifadeleri okumaktayız:

`Merhum Said Nursi, Darü`l-Hikmeti`l-İslamiyede aza bulunduğu sırada, Anadolu`da Milli Hareket başlamıştı. Bu hareket aleyhinde yanlış fetva almak isteyenlerle pervasızca mücadele etti. Kuva-yı Milliye hareketini bütün kuvvetiyle müdafaa etti. Bu hususstaki kahramanca mücadelesi, Ankara Hükümetince fevkalade takdirle karşılandı. Şifre ile Ankara`ya davet olundu.`

Tarihçe-i Hayat`taki izahat Aşağıdaki ifadeler ise, otobiyografik bir eser olan Tarihçe-i Hayat`tan iktibas olup, aynı hakikatin değişik lisanlarla izahını Eşref Edib`in Sebilürreşad`ı dışında ayrıca şu eserlerde bulmak mümkün:

1– İlk Tarihçe-i Hayat; Abdurrahman, Necm-i İstikbal Matbaası, İstanbul, 1920.

2– Mufaassal Tarihçe-i Hayat; Abdülkadir Badıllı, Cilt 1, s. 487-490.

3– Bilinmeyen Taraflarıyla BSN; Necmeddin Şahiner, s.340-45.

İşte, seksen beş yıldır hiç kimsenin ve hiçbir mahkemenin red ve itiraz edemediği Bediüzzaman Said Nursi`nin 1918–1923 yıllarına dair milli ve vatani hizmetini kısmen olsun nazara veren ifadeler:

`(Bediüzzaman`ın) İstanbul`da, en büyük ve en ehemmiyetli ve tesirli hizmet-i vataniye ve milliyesinden birisi de Hutuvat-ı Sitte adlı eseriyle, gaddar zalimlerin yüzlerine tükürüp, izzet-i diniyeyi ve şeref-i İslamiyeyi muhafaza etmesidir. `İstanbul`un yabancılar tarafından işgali sıralarında, İngiliz Anglikan Kilisesinin Meşihat-ı İslamiyeden sorduğu altı sualine altı tükrük manasında verdiği makul ve sert cevapları, onun derece-i cesaret ve kemalat ve şecaatini fiilen göstermektedir.

`Hutuvat-ı Sitte`yi neşrettiği zaman, Çanakkale`de muharebe oluyordu. İstanbul`un işgalini müteakip, İngiliz başkumandanına bu eser gösterilir ve Bediüzzaman`ın bütün kuvvetiyle aleyhte bulunduğu kendisine ihbar edilir. (

Not: Gizlice basılan bu eserin, mütarake bahanesiyle İstanbul`u işgale gelen İngilizler`e ait savaş gemilerinin ufak çaplı müsademelerle Çanakkale Boğazından girip Marmara`ya doğru ilerlemeye başladığı günlerde neşredilmiş olduğu,

buradaki ifadelerden anlaşılmış oluyor. M.L.S.)

O cebbar kumandan, idam kararıyla vücudunu ortadan kaldırmak istedi ise de..., birşey yapamaz. `İstanbul`da, İngilizler, desiseleriyle Şeyhülislamı ve diğer bazı ulemayı lehlerine çevirmeye çalışmalarına mukabil; Bediüzzaman, Hutuvat-ı Sitte adlı eseri ve İstanbul`daki faaliyeti ile, İngilizin alem-i İslam ve Türkler aleyhindeki müstemlekecilik siyasetini ve entrikalarını, tarihi düşmanlığını etrafa neşrederek, Anadolu`daki Milli Kurtuluş Hareketini desteklemiş, bu hususta en büyük amillerden birisi olmuştu.`

Aynı kaynakların ittifakla parmak bastığı o günkü gelişmeler hakkındaki izahat şöyle devam ediyor: `İstanbul`daki bu çok ehemmiyetli ve muvaffakıyetli hizmetinden, Türk Milletine pek ziyade menfaatler husule geldiğini müşahede eden Ankara hükumeti, Bediüzzamanın kıymet ve ehemmiyetini takdir ederek, Ankara`ya davet ederler.

`M. Kemal Paşa, şifre ile davet etmiş ise de, cevaben, `Ben, tehlikeli yerde mücahede etmek istiyorum. Siper arkasında mücahede etmek hoşuma gitmiyor. Anadolu`dan ziyade burayı daha tehlikeli görüyorum,` demiştir. `Üç defa şifre ile davet ediliyor. Eski Van Valisi, dostu mebus Tahsin Bey vasıtasıyla davet edildiği için, nihayet karar verir ve Ankara`ya gelir. Ankara`da alkışlarla karşılanır...`

Evet, vicdan ehli fazilet sahipleri için herşey apaçık ortada. Buna rağmen tatmin olmayan veya tatmin olmak istemeyenler için yapacak başka neler olabilir ki? Mukabil fetva İstanbul`u işgal eden İngilizlerin baskısı veya aldatması neticesinde, Şeyhülislam Dürrizade Abdullah Efendinin, Anadolu`daki Milli Kuvvetler aleyhinde bir fetvası yayınlandı.

Aynı zamanda Damat Ferid Paşa kabinesinde de yer alan ve sadece 4 ay kadar o vazifede kalabilen Dürrizade`nin verdiği fetvanın geçersiz olduğunu beyan eden Üstad Bediüzzaman, bunun gerekçesini dini ölçüler çerçevesinde izah ile beraber, ayrıca bir `mukabil fetva`yı da eş zamanlı olarak neşretmiş. Ve, tam da bu hususla ilgili olarak 1920`de basılan Tuluat isimli eserinde daha detaylı bilgiler veriyor.

İşte, `sualli-cevaplı` o bilgilerden kısacık bir bölüm: Sual: `Anadolu aleyhinde çıkan fetvaya ne dersin?` Cevap: `Fetva-yı mahz değil ki, i`tizar edilsin.` (Halis, katıksız bir fetva değil ki, bağlayıcı olup mazeretsiz uyulsun.) Belki, kazayı tazammun eden (içine alan) bir fetvadır. ...

Şu fetvaya kim nazar etse, muradı anlar. `Hem müzem olmuştur. (Geçerliliği yoktur.) Çünkü, avam-ı müslimini onlar aleyhine sevk etmek, esbabın en ahiridir. `Madem ki şu fetva kazayı tazammun ediyor. Kazada ise, iki hasmı dinlemek zaruridir. Anadolu da söylettirilmeliydi. ...Siyasiyyun ve ulemadan bir heyet tarafından, maslahat-ı İslamiyet noktasında muhakeme edildikten sonra fetva verilebilirdi.

`Zaten şimdi bazı hakaikda bir inkılab var. Ezdad isimlerini değiştirip mübadele etmişler. Zulme adalet, cihada bağy, esarete hürriyet namı veriliyor.` Sual: `Neden bu kadar (İngiliz`den) nefret ediyorsun. Musalahasını da istemiyorsun?` Cevap: `Sebep, bir değil, bindir. Bana en ziyade şedid görünen, manen ahlakımıza vurduğu darbedir. (...)

`Edirne (Selimiye) Camiinde, bir İslam hocasının lisanıyla, Venizelos (Yunan Başbakanı) gibi şeytan zalime dua ettirdi. Merkez-i Hilafette(İstanbul`da) Müslümanlar lisanıyla hizbüşşeytan olan İngiliz, Yunan askerlerini halaskar, tathirci ilan ve karşısındakileri güruh-ü mücahidini (Anadolu mücahitlerini) cani, zalim söylettirdi...`

NOT: Üstad Bediüzzaman`ın o günlerde yaptığı izahat bu meyanda devam edip gidiyor. Bu mücahid alimi, söylediklerinin, inandıklarının tersi istikametinde gören ve gösterenlere acaba ne demeli?

11.05.2005 Yeni Asya